

A bírálóbizottság értékelése

Hansági Ágnes akadémiai doktori értekezése Jókai Mór prózai életművének a középső korszakát tárgyalja, ám elmélyült vizsgálódása nem a közismert művekre, hanem a recepcióban csak ritkán érintett írásokra irányul: felfedező-feltáró szerepe ezért különösen jelentős. A disszertáció számos új eredményt hozó, távlatos alapkonceptiója szerint a Jókai-művek szövegisége legalább annyira értelmezhető a korai modernség paradigmájának a távlatából, mint a romantika kontextusában. A korabeli irodalmi kommunikáció, a popularitás és a műfajiség tágabb összefüggéseinek az elemzésével, komparatív és kultúrtörténeti viszonylatok feltárásával, valamint szoros retorikai és narratológiai interpretációkkal Hansági Ágnes meggyőzően fejt ki a Jókai-próza modernséggel asszociálható szemléleti és poétikai sajátosságait. A „modern Jókai” koncepciója egyben újra nyomatékosan felveti a modernség kiterjesztheségének a lehetőségét a 19. századi magyar irodalom kutatásában. Az értekezés felfedező értékű teljesítménye mutatkozik meg a német *Dorfgeschichte* műfajának és Jókai-féle magyar adaptációjának a revelatív bemutatásában is: a komparatív szempontokat mozgósító vizsgálat igazolja, hogy egyfelől Jókai mennyire kreatívan gondolta át a *falusi történet* európai sikerszövegtípusának a poétikáját, másfelől pedig, hogy mekkora modernizációs potenciált látott a falu ábrázolásában.

Az értekezés módszertanában jó érzékkel váltogatják és kiegészítik egymást a szépirodalmi szövegekre koncentráló – szemiotikai, retorikai, narratológiai – elemzések a nagyobb szemléleti problémák kifejtésével; a mikroanalízisek az európai vagy globális léptékű szempontokkal; az irodalomtörténeti/textológiai leírások kommunikációelméleti vagy az irodalom társadalomtörténetét érintő okfejtésekkel: korszerű és magas színvonalú – a kurrens magyar és nemzetközi szakirodalmi munkákra végig támaszkodó – gondolatmenetet eredményezve.

A kiváló szakmai erudícióval megírt értekezés néhány ponton kisebb tárgyi-fogalmi korrekcióra szorul: így többek között a vitában felvetődött filológiai szempontok alapján szükségesnek látszik a – párhuzamosan elemzett – Flaubert- és Jókai-regény viszonyának újragondolása. A dolgozattal kapcsolatos kritikai felvetések azonban inkább az átgondolásra ösztönzés jegyében fogalmazhatók meg. Így megfontolásra érdemes Jókai 1840-es években írt regényeinek bevonása a tárcaregény kérdéseinek a tárgyalásakor, vagy az irodalmi népiesség diskurzusának mozgósítása a falusi történet műfaji és kommunikációs modelljének a leírásakor. További kérdésként vethető fel, hogy kezelhető-e olyan egységes tömbként Jókai kiterjedt életműve, ahogyan azt az értekezés sugallja; vagy beszélhetünk-e a Jókai-próza modernségéről anélkül, hogy a magyar modernség kezdeteiről kialakult szakmai konszenzust ne vonnánk teljes revízió alá? A jelölt a védésen az elhangzott vitakérdésekre anyagismeretben és érvelésben egyaránt megfelelően válaszolt.

Összességében kijelenthető, hogy Hansági Ágnes számos új tudományos eredményt meggyőzően felmutató disszertációja példásan teljesíti az akadémiai doktori értekezésekkel szemben elvárt követelményeket.

A Bizottság az MTA doktora cím odaítélését feltétlenül támogatja.